

การส่งออกข้าวสาลีของออสเตรเลียเริ่มประสบปัญหา

ภาคอุตสาหกรรมการเกษตรมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจออสเตรเลียเป็นอย่างมาก โดยสินค้าในกลุ่มธัญพืชและการเลี้ยงสัตว์เป็นสินค้าหลักที่เป็นตัวขับเคลื่อนมูลค่าสินค้าการเกษตรทั้งหมดของออสเตรเลีย โดยในปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ สินค้ากลุ่มธัญพืชมีมูลค่าการผลิตโดยรวมกว่า ๑๘๑.๑ พันล้านเหรียญออสเตรเลีย คิดเป็นร้อยละ ๒๘ ของมูลค่าการผลิตสินค้าเกษตรทั้งหมด ธัญพืชหลักของออสเตรเลีย ได้แก่ ข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ คาโนลา ข้าวฟ่าง และถั่วเปลือกอ่อน โดยข้าวสาลีเป็นผลผลิตหลักที่ปลูกในช่วงฤดูหนาวของออสเตรเลีย พื้นที่การเพาะปลูกส่วนใหญ่อยู่ในรัฐเวสต์ออสเตรเลีย นิวเซาท์เวลส์ เซาท์ออสเตรเลีย วิกตอเรีย และควีนส์แลนด์ ในปี ๒๕๕๙/๒๕๖๐ มีปริมาณผลผลิตข้าวสาลีประมาณ ๒๕.๘ ล้านตัน มูลค่า ๗,๔๐๐ ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย ส่งออกประมาณ ๒๒.๖๑ ล้านตัน ตลาดการส่งออกหลัก ได้แก่ อินโดนีเซีย เวียดนาม จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง เกษตรกรในออสเตรเลียได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนเป็นอย่างดี ทั้งในด้านการศึกษาวิจัยและพัฒนาพันธุ์ ให้คำปรึกษาในด้านต่างๆ และนำเทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในฟาร์ม แต่ต้นทุนการผลิตสินค้าในออสเตรเลียค่อนข้างสูง เนื่องจากต้นทุนค่าแรงงานและการขนส่งสินค้าที่มีราคาสูง อีกทั้งระบบโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เช่น ระบบคมนาคมและระบบโทรคมนาคม ในพื้นที่ชนบทออสเตรเลียยังไม่ครอบคลุม ทำให้การขนส่งสินค้าจากแหล่งผลิต หรือการทำเทคโนโลยีไปใช้ในฟาร์มยังไม่สะดวกในพื้นที่ห่างไกล

คู่แข่งทางการค้าข้าวสาลีที่สำคัญของออสเตรเลีย คือ ประเทศในแถบทะเลดำ โดยเฉพาะประเทศรัสเซียและยูเครน ซึ่งเป็นแหล่งผลิตข้าวสาลีส่งออกที่มีศักยภาพสูงของโลก โดยรัสเซียมีพื้นที่ที่เหมาะสมทำการเกษตรขนาดใหญ่ประมาณ ๔๐๐ ล้านเฮกตาร์ หรือประมาณ ๒.๕ พันล้านไร่ และส่วนใหญ่ยังเป็นพื้นที่

ว่างเปล่า ไม่มีการทำเกษตรกรรม เป็นพื้นที่ปลูกข้าวสาลีประมาณ ๒๓ ล้านเฮกตาร์ หรือ ๑๔๓ ล้านไร่ ในปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ มีผลผลิตประมาณ ๘๕ ล้านตัน ส่งออกกว่า ๓๖ ล้านตัน ประเทศผู้นำเข้าหลักได้แก่ อียิปต์ จีน ตุรกี เกาหลีใต้ และคาซัคสถาน ทั้งนี้ ข้อได้เปรียบของอุตสาหกรรมผลิตข้าวสาลีรัสเซีย คือ มีพื้นที่ปลูกขนาดใหญ่ ภูมิศาสตร์ที่ตั้งที่อยู่ใกล้ประเทศผู้นำเข้ารายใหญ่ เช่น อียิปต์ และตุรกี แหล่งผลิตข้าวสาลีอยู่ใกล้ท่าเรือขนส่งสินค้า สะดวกต่อการส่งออกไปยัง

ประเทศต่างๆ อีกทั้งต้นทุนค่าแรงงานและค่าการขนส่งสินค้าไม่สูงนักเมื่อเทียบกับประเทศในแถบสหภาพยุโรป ออสเตรเลีย และอเมริกาเหนือ นอกจากนี้ ค่าเงินรูเบิลที่อ่อนค่าลงทำให้รัสเซียมีความได้เปรียบในการส่งออกมากขึ้น เกษตรกรรัสเซียยังได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาลในด้านต่างๆ การผลิตข้าวสาลีในรัสเซียมีการจัดการโดยบริษัทรูปแบบ Agroholding ที่เป็นกลุ่มบริษัทการเกษตรแบบครบวงจรขนาดใหญ่ มีการนำเทคโนโลยีการเกษตรและเครื่องมือมาใช้ในภาคเกษตรกรรม ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตข้าวสาลี ทำให้ปริมาณการผลิตข้าวสาลีของรัสเซียมีปริมาณที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ยูเครนเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ผลิตข้าวสาลีเพื่อการส่งออกที่สำคัญ แมื่อยูเครนจะมีพื้นที่เพาะปลูกเพียง ๓๒ ล้านเฮกตาร์ หรือ ๒๐๐ ล้านไร่ แต่พื้นที่ทำการเกษตรเหล่านี้มีดินที่อุดมสมบูรณ์มาก และตั้งอยู่ในเขตสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืช พื้นที่ปลูกข้าวสาลีในปัจจุบันมีประมาณ ๕ - ๗ ล้านเฮกตาร์ ในปี ๒๕๖๐ ปริมาณผลผลิตข้าวสาลีทั้งสิ้นประมาณ ๒๖.๑ ล้านตัน ส่งออกกว่า ๑๖.๕ ล้านตัน ตลาดการส่งออกหลัก ได้แก่ กลุ่มประเทศภูมิภาคตะวันออกกลาง และแอฟริกาเหนือ ข้อได้เปรียบของยูเครนคือผู้ประกอบการยูเครนมีความยืดหยุ่นในการส่งออกสินค้า สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดี มีราคาข้าวสาลีที่ถูกกว่าประเทศออสเตรเลียและประเทศในแถบอเมริกาเหนือ เนื่องจากต้นทุนค่าแรงงาน ค่าขนส่งสินค้า การทำตลาดที่ต่ำกว่า อีกทั้งการผลิตข้าวสาลีในยูเครนมีการจัดการโดยบริษัทรูปแบบ Agrohholding ที่เป็นกลุ่มบริษัทการเกษตรแบบครบวงจรขนาดใหญ่ เน้นวิธีทำการเกษตรแบบเป็นระบบ ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาก ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตข้าวสาลีได้มากยิ่งขึ้น และข้าวสาลียูเครนแม้จะผลิตได้เพียงข้าวสาลีคุณภาพกลาง-ต่ำ แต่ราคาไม่สูงนักจึงเป็นที่ต้องการของประเทศโลกที่สามที่มีความต้องการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ข้าวสาลีออสเตรเลียมีคุณภาพดีเมื่อเทียบกับข้าวสาลีจากรัสเซียและยูเครน แต่เนื่องจากต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าประมาณร้อยละ ๖๘ ทำให้ปัจจุบันอินโดนีเซียและประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น เวียดนาม และมาเลเซีย ซึ่งเป็นตลาดการส่งออกหลักของออสเตรเลีย เริ่มนำเข้าข้าวสาลีจากประเทศในแถบทะเลดำมากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณการส่งออกข้าวสาลีออสเตรเลียในเดือนมกราคม ๒๕๖๑ ลดลงจาก ๑.๐๔ ล้านตัน เหลือเพียง ๓๖๓,๒๕๕ ตัน เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปีก่อนหน้า อีกทั้งปริมาณการผลิตข้าวสาลีของรัสเซียและยูเครนมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และโดยการสนับสนุนของรัฐบาลทั้งสองประเทศในการส่งเสริมพัฒนางานวิจัย และนำเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ทางภาคการเกษตรมากขึ้น ร่วมกับการพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งในประเทศให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วย และเป็นผลดีต่อภาคอุตสาหกรรมการส่งออกของทั้งสองประเทศ ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่ออุตสาหกรรมการส่งออกออสเตรเลีย เนื่องจากออสเตรเลียไม่สามารถเพิ่มปริมาณผลผลิตได้ในปริมาณมากนัก และต้นทุนการผลิตที่ค่อนข้างสูง อีกทั้งออสเตรเลียไม่มีนวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะสามารถนำมาช่วยในการเพิ่มผลผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาปริมาณผลผลิตที่ไม่แน่นอนในแต่ละปี ประกอบกับการคมนาคมในประเทศที่ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ชนบท ส่งผลให้ออสเตรเลียไม่สามารถแข่งขันกับประเทศผู้ส่งออกที่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าได้

การวางตำแหน่งเป็นผู้ผลิตข้าวสาลีคุณภาพสูงของออสเตรเลียจึงอาจส่งผลกระทบต่อสถานะความเป็นผู้นำด้านการส่งออกข้าวสาลี ซึ่งในปัจจุบัน การส่งออกข้าวสาลีออสเตรเลียปริมาณลดลงเป็นอย่างมาก Australian Export Grains Innovation Centre (AEGIC) แนะนำว่าออสเตรเลียควรติดตามสถานการณ์การผลิตและส่งออกข้าวสาลีในประเทศแถบทะเลดำอย่างใกล้ชิด ในขณะเดียวกันต้องพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ เพื่อเพิ่มผลผลิตและความหลากหลายในเรื่องคุณภาพและการคัดแยกกลุ่มของสินค้า โดยต้องมั่นใจว่าสามารถผลิตสินค้าได้เพียงพอและราคามีความน่าดึงดูด นอกจากนี้ออสเตรเลียควรพัฒนาด้านการ

บริการลูกค้า เพื่อเพิ่มคุณค่าสินค้าข้าวสาลีออสเตรเลียให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ แนวทางที่เป็นไปได้อีกทางหนึ่งคือ ออสเตรเลียการใช้ข้อได้เปรียบทางด้านสภาพภูมิอากาศที่แตกต่าง โดยอาจพิจารณาการส่งออกสินค้าในช่วงเวลาที่ไม่ตรงกับ การส่งออกข้าวสาลีจากประเทศแถบทะเลดำ และรัฐบาลออสเตรเลียควรพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งภายในประเทศให้มีความครอบคลุมเข้าถึงพื้นที่แหล่งผลิตสินค้า และพัฒนาห่วงโซ่การผลิตสินค้าให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ที่มา:

Australian farmers are being warned that competition from Black Sea suppliers could eat into markets:

<https://www.news.com.au/national/south-australia/australian-farmers-are-being-warned-that-competition-from-black-sea-suppliers-could-eat-into-markets/news-story/c0fa77b45927d3a1004009d11e1ccfbf>

More productivity gains key to competitiveness:

<https://www.theland.com.au/story/5237155/smart-marketing-more-productivity-gains-key-to-competitiveness/>

Russia muscled in on Australia's traditional wheat export markets:

<http://www.abc.net.au/news/rural/2017-12-05/russia-moves-into-australian-grain-markets/9226484>

Russia's wheat industry- Implication for Australia:

Wheat exports slow to a trickle as Indonesia looks to Black Sea:

<https://www.afr.com/business/wheat-exports-slow-to-a-trickle-as-indonesia-looks-to-black-sea-20180213-h0w072>

Ukraine: An emerging challenge for Australian wheat exports:

<https://aegic.org.au/wp-content/uploads/2016/04/Ukraine-Supply-Chain-Full-Report.pdf>

สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำกรุงแคนเบอร์รา
มิถุนายน ๒๕๖๑